

Charta 77...

... volné, neformální a otevřené společenství lidí různých přesvědčení, různé víry a různých profesí, které spojuje vůle jednotlivě i společně se zasazovat o respektování občanských a lidských práv v naší zemi i ve světě. (Prohlášení Charty 77)

Charta 77 byla neformální československá občanská iniciativa, která kritizovala „politickou a státní moc“ za nedodržování lidských a občanských práv, k jejichž dodržování se ČSSR zavázala při podpisu Závěrečného aktu Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě (KBSE) v Helsinkách. Iniciativa působila v letech 1977 až 1992. Pojmenována je podle dokumentu *Charta 77 (Prohlášení Charty 77)*.

Vznik a vývoj iniciativy

Prohlášení Charty 77 (1. leden 1977)

Prohlášení bylo zveřejněno v prvním lednovém týdnu roku 1977. Jedním z podnětů k sepsání Charty 77 bylo zadržení členů undergroundové skupiny The Plastic People of the Universe. I přes snahu StB (státní bezpečnosti) zamezit šíření dokumentu, při čemž zatkla některé z organizátorů, bylo prohlášení publikováno současně v několika západních listech (Le Monde, Frankfurter Allgemeine Zeitung, The Times a New York Times). Na území Československa kolovala Charta v samizdatové formě.

V textu prohlášení Charty 77 upozorňují autoři na nemožnost užívání základních občanských práv. Doslova uvádí, že mnohá „platí pouze na papíře“, což byla v tehdejší komunistickém Československu odvážná kritika stávajícího režimu. V Prohlášení Charty 77 autoři textu otevřeně pojmenovávají základní občanská práva a svobody, které státní režim nedodržuje. Například **právo na svobodu** projevu nazývají autoři textu zcela iluzorním. **Právo na vzdělání** je podle autorů odepřeno mnoha mladým lidem pouze pro jejich názory nebo dokonce pro názory jejich rodičů. Uplatnění **práva "vyhledávat, přijímat, rozšiřovat informace a myšlenky všeho druhu, bez ohledu na hranice, ať ústně, písemně nebo tiskem"** i "prostřednictvím umní" (bod 2 čl. 19 prvního paktu) je stíháno nejen mimosoudně, ale i soudně, často pod rouškou kriminálního obvinění. **Svoboda veřejného projevu** je potlačena centrálním řízením všech sdělovacích prostředků i publikačních a kulturních zařízení. V textu otevřeně vytýkají režimu, že **zákonná ochrana proti "útokům na čest a pověst"**, jednoznačně zaručovaná článkem 17 prvního paktu, v praxi neexistuje. Že **svoboda náboženského vyznání**, je systematicky omezována mocenskou svévolí. Kritika se týká mimo jiné také vyšetřovacích a justičních orgánů, za porušování práv obviněných a jejich obhajoby v trestním stíhání.

Organizátoři a členové iniciativy

Autory, organizátory a mezi prvními signatáři byli Jan Patočka, Jiří Němec, Václav Havel, Ladislav Hejzlanek, Zdeněk Mlynář, Pavel Kohout, Petr Uhl, Ludvík Vaculík a Jiří Hájek. Signatáři reprezentovali odlišná povolání, politické postoje i náboženská vyznání. Prvních 242 signatářů text podepsalo už koncem prosince 1976 na samostatných kartičkách s

textem „Souhlasím s prohlášením Charty 77 z 1.1.1977“, podpisem a adresou. Originály těchto podpisů byly nalezeny v roce 2006 ve spisu tajné policie StB.^[1] Řada zakládajících členů iniciativy se výrazně zapojila do veřejného života po Sametové revoluci v roce 1989.

Do poloviny 80. let dokument podepsalo přibližně 1 200 lidí, v drtivé většině se jednalo o občany české části Československa. Do ledna 1990 Chartu podepsalo 1883 občanů. 25 lidí podpis veřejně odvolalo. Charta vydala celkem 572 dokumentů.

Opoziční činnost

Přestože se iniciativa v dokumentu CHARTA 77 jasně a jednoznačně vymezuje tak, že není základnou k opoziční politické činnosti, je v dnešní době považována za jednu z nejvýznamnějších akcí odporu vůči předlistopadovému režimu v období normalizace po roce 1968.

Během komunistické vlády zůstal význam Charty 77 omezen. Nezasáhla široké skupiny obyvatelstva. Většina československých občanů o Chartě věděla jen prostřednictvím komunistické kampaně zaměřené proti ní. Na konci 80. let se komunistické režimy východního bloku začaly hroutit. Charta 77 vycítila příležitost a začala být aktivnější v pořádání opozičních akcí vůči vládnoucímu režimu. Signatáři Charty 77 se po listopadu 1989 podíleli na vyjednávání s vládnoucí garniturou o hladkém předání moci a posléze se angažovali v nově vzniklých politických stranách a hnutích. Někteří z nich zastávali vysoké politické pozice (zejména Václav Havel, který se stal československým prezidentem).

Hnutí inspirované Chartou 77

- **Charta 88** – britské hnutí za konstituční a volební reformu částečně inspirované Chartou 77
- **Charta 97** – běloruské hnutí za demokracii inspirované částečně Chartou 77
- **Charta 08** – čínské hnutí za politické reformy a demokratizaci částečně inspirované Chartou 77

Internetové zdroje

- <http://cs.wikipedia.org>
- <http://en.wikipedia.org>
- <http://libpro.cts.cuni.cz>